

CRNA GORA

Ministarstvo rada i socijalnog staranja

Podgorica, 20. maj 2024. godine

Broj:

SEKTORSKA ANALIZA
za utvrđivanje predloga prioritarnih oblasti od javnog interesa i potrebnih sredstava
za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija iz Budžeta Crne Gore u 2025. godini

Sektorska analiza se sačinjava na osnovu strateških i planskih dokumenata odnosno propisa u odgovarajućoj oblasti od javnog interesa uz konsultacije sa zainteresovanim nevladinim organizacijama, i predstavlja osnov za utvrđivanje prioritarnih oblasti i potrebnih sredstava za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija iz državnog budžeta u narednoj godini, u skladu sa Zakonom o nevladinim organizacijama. Sektorska analiza se priprema u tekucjoj za narednu kalendarsku godinu radi blagovremenog planiranja visine sredstava koja će biti opredijeljena na pozicijama ministarstava nadležnih za oblasti koje Vlada utvrdi kao prioritete za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija. Analiza će poslužiti i za pripremu javnih konkursa za raspodjelu sredstava za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija u oblasti koja će biti utvrđena kao prioriteta.

1. OBLASTI OD JAVNOG INTERESA U KOJIMA SE PLANIRA FINANSIJSKA PODRŠKA ZA PROJEKTE I PROGRAME NVO

1.1. Navedi u kojim oblastima od javnog interesa (iz člana 32 Zakona o NVO) iz nadležnosti ministarstva planirate finansijsku podršku iz budžeta za projekte i programe

NVO:

☐ socijalna i zdravstvena zaštita	☐ razvoj civilnog društva i volontizma	☐ zaštita životne sredine
☐ smanjenje siromaštva	☐ evroatlantske i evropske integracije Crne Gore	☐ poljoprivreda i ruralni razvoj
☐ zaštita lica s invaliditetom	☐ institucionalno i vaninstitucionalno obrazovanje	☐ održivi razvoj
☒ društvena briga o djeci i mladima	☐ nauka	☐ zaštita potrošača
☐ pomoć starijim licima	☐ umjetnost	☐ rodna ravnopravnost
☐ zaštita i promovisanje ljudskih i manjinskih prava	☐ kultura	☐ borba protiv korupcije i organizovanog kriminala
☐ vladavina prava	☐ tehnička kultura	☐ borba protiv bolesti zavisnosti
☐ druge oblasti od javnog interesa utvrđene posebnim zakonom (navesti koje): _____		

2. PRIORITETNI PROBLEMI I POTREBE KOJE TREBA RIJEŠITI U 2025. GODINI FINANSIRANJEM PROJEKATA I PROGRAMA NVO

- 2.1. Navesti prioritete probleme u oblasti(ma) iz nadležnosti ministarstva koji se planiraju rješavati finansiranjem projekata i programa nevladinih organizacija. Opis problema obrazložiti koristeći konkretne mjerljive pokazatelje trenutnog stanja i željenog stanja odnosno rješenja, navodeći izvor u kojem su takvi podaci dostupni. Pokazatelji mogu biti informacije iz uporednih analiza, izvještaja, rezultata istraživanja, studija, i drugi dostupni statistički podaci.

Opis problema:

Djeca i mladi predstavljaju temelj svakog društva. Kao nosioci potencijala oni oblikuju društvo u kojem žive ali i buduće generacije, odakle proističe potreba za njihovom zaštitom, podrškom i osnaživanjem. Fizički, mentalni i emocionalni razvoj djece i mladih treba da bude imperativ svake odgovorne zajednice. Svakodnevno se susrijecemo s mnogim izazovima i problemima koji utiču na djecu i mlade, kao što su siromaštvo, vršnjačko nasilje/nasilje među djecom, nasilje u porodici, zlostavljanje, diskriminacija, itd. S toga je važno stvoriti sistem podrške koji će im omogućiti uslove za zdrav rast i razvoj.

Društvena briga o djeci i mladima nije samo moralna obaveza već i investicija u budućnost društva u cjelini. Kroz adekvatne politike, programe i inicijative mogu se stvoriti uslovi da djeca i mladi ostvare svoj puni potencijal.

Prioritetni problem u ovoj oblasti je nedostatak usluga za podršku djeci i mladima i njihovim porodicama, nedovoljni kapaciteti službi sistema socijalne i dječje zaštite, kao i drugih nadležnih aktera, ali i nedostatak multidisciplinarnog odgovora u efikasnoj prevenciji svih oblika nasilja nad djecom i vršnjačkog nasilja/nasilja među djecom.

Prema Popisu stanovništva iz 2011. godine, ukupan broj stanovnika Crne Gore iznosio je 620.029. Od toga je muškaraca bilo 306.236 (49,4%), a žena 313.793 (50,6%). Ukupan broj djece (do 18 godina) bio je 145.126 ili 23,4% od ukupnog broja stanovnika (75.367 ili 51,9% muške djece i 69.759 ili 48,1% ženske djece). Prema prognozama MONSTAT-a, 1. januara 2018. godine broj stanovnika u državi bio je 622.359. U 2018. godini je ukupan broj djece u Crnoj Gori, prema podacima iz TRANSMONTEE baze, bio 137.105 (ili 22,1% ukupnog stanovništva), od čega 71.350 muške i 65.755 ženske djece, dok je stopa prirodnog priraštaja u državi iznosila 1,4.¹

Crna Gora je za svoje prioritete ciljeve postavila stvaranje uslova koji su prihvatljivi za optimalan rast i razvoj djece, uključujući i ulaganje u roditeljske kompetencije, korišćenje praksi zasnovanih na čvrstim pokazateljima i intervencije čiji je cilj zaštita svakog djeteta i unapređenje uslova za realizaciju prava djeteta u svim oblastima. U tom smislu, sprečavanje nasilja nad djecom i njihova zaštita od nasilja predstavlja najvažniji cilj u planiranju aktivnosti u socijalnoj i dječjoj zaštiti. Prioritetni ciljevi pretočeni su u Strategiji za ostvarivanje prava djeteta 2019-2023. godine:

¹ Strategija za ostvarivanje prava djeteta 2019-2023. Ministarstvo rada i socijalnog staranja Crne Gore, UNICEF, Podgorica, 2019, str. 10, dostupno na: <https://www.unicef.org/montenegro/media/11016/file/MNE-media-MNEpublication330.pdf>

Specifični strateški cilj 2 podrazumijeva:

- **Poboljšati dostupnost i kvalitet socijalne i zdravstvene zaštite i obrazovanja za svu djecu.** Ovaj strateški cilj se ostvaruje kroz nekoliko operativnih ciljeva:
  - Obezbijeđenje efektivnog sistema alternativne brige za djecu bez roditeljskog staranja;
  - Unaprijeđena podrška djeci sa smetnjama u razvoju i drugoj djeci iz osjetljivih grupa i adolescentima u ostvarivanju besplatne i blagovremene zdravstvene i adekvatne socijalne zaštite;
  - Unaprijeđena podrška ranom razvoju djeteta.

Specifični strateški cilj 3 podrazumijeva:

- **Sprječiti sve oblike nasilja nad djecom i poboljšati ostvarivanje posebnih mjera zaštite djece.** Ovaj strateški cilj se ostvaruje kroz sljedeći operativni cilj:
  - Poboljšana prevencija svih vrsta nasilja nad djecom i podrška djeci žrtvama.

Realizacija strateških i operativnih ciljeva podrazumijeva unapređenje službi iz sistema socijalne i dječje zaštite i razvoju usluga za podršku djeci, mladima i porodici. Naime, u Crnoj Gori nedostaju ili su u fazi razvoja usluge iz oblasti socijalne i dječje zaštite koje su namijenjene prevenciji nasilja i zanemarivanja djece, kroz podršku jačanja kapaciteta porodice da brine o djeci.

Podaci centara za socijalni rad od 2013. godine, iz godine u godinu ukazuju na prisutnost, čak i tendenciju rasta nasilja u porodici i broja djece žrtava nasilja, visokoj toleranciji porodica kada je u pitanju fizičko kažnjavanje kao vaspitna metoda što upućuje na potrebu razvoja usluga namijenjenih porodicama u cilju prevencije nasilja i stvaranja optimalnih uslova za rasti i razvoj djece.

Kada je riječ o podacima u vezi s nasiljem u porodici i broju djece žrtava nasilja u posljednje tri godine, rezultati su sljedeći:

Broj prijava porodičnog nasilja centrima za socijalni rad:

U **2023. godini** ukupno je bilo 120 prijava nasilja u porodici centrima za socijalni rad, zaključno sa 30. novembrom 2023. godine.

Broj djece i mladih žrtava porodičnog nasilja - procesuirani slučajevi:

Ukupan broj djece koja su bila žrtve nasilja u **2023. godini** prema podacima centara za socijalni rad je 58.

Broj događaja porodičnog nasilja gdje ima djece i mladih u porodici - procesuirani slučajevi:

U **2023. godini** evidentirana su 126 događaja porodičnog nasilja gdje ima djece i mladih u porodici, u **2022. godini** evidentirano je 168 takvih događaja.

U istraživanju koje je sprovedeno od strane *Syjetske banke i doprinosima od strane Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori*, je utvrđeno da se djeca i dalje smještaju u ustanove, po svoji prilici zbog nedostatka usluga za prevenciju razdvajanja porodica i usluga hraniteljsva. To dovodi do toga da je smještaj u ustanovu često jedina opcija dostupna u hitnim situacijama.² U tom smislu, neophodno je proširenje podrške za razvoj profesionalne njege, kao i uspostavljanje snažnog sistema hraniteljsva kako bi se odgovorilo na sve potrebe i kako bi se nastavilo s unapređenjem procesa deinstucionalizacije.

U prošuri Udruženja mladih sa hendikepom Crne Gore je navedeno da nasilje nad djevočicama s invaliditetom češće je od nasilja nad dječacima s invaliditetom ili djevočicama uopšte. Nasilje nad djevočicama s invaliditetom uključuje zanemarivanje po osnovu roda, ponižavanje, skrivanje, napuštanje i zlostavljanje; uključujući seksualno zlostavljanje i seksualno iskorišćavanje, koje se povećava tokom puberteta. Isto tako, neuporedivo je vjerovatnije da se djeca s invaliditetom neće upisati u matične knjige rođenih, što ih još više izlaže eksploataciji i nasilju. Djevočice s invaliditetom posebno su izložene riziku od nasilja od strane članova porodice i negovatelja.³

U Alternativnom izvještaju o sprovođenju Konvencije UN o pravima OSI u Crnoj Gori⁴ je istaknuto da sve usluge koje se pružaju djeci s invaliditetom i dalje predstavljaju vid trajne ili povremene institucionalizacije ili potpune segregacije, nekada i po vrsti oštećenja, dok usluge kao što su asistencija u nastavi i pomoć u kući nijesu održive jer ih država ne finansira u kontinuitetu.

Prema Izvještaju o radu za 2023. godinu Direktorata za socijalno staranje i dječju zaštitu u Ministarstvu rada i socijalnog staranja, ukupno 353 djece su korisnici usluge hraniteljsva (271 srodnickog i 82 nesrodnickog hraniteljsva). Pored toga, ukupno 67 mladih je koristilo ovu uslugu (61 srodnickog i 6 nesrodnickog hraniteljsva). Krajem decembra 2023. godini, u Dječjem domu „Mladost“ u Bijeloj, boravilo je 71 djece. U JU Centru „Ljubović“ je na dan 31. decembar 2022. boravilo 18 djece.

Pored toga, u *Strategiji za ostvarivanje prava djeteta 2019-2023* je navedeno da funkcionalna biološka porodica je najbolje okruženje za razvoj djeteta. Imajući to u vidu, sistem socijalne i dječje zaštite prepoznao je značaj podrške biološkoj porodici i u te svrhe predvidio niz usluga – savjetodavne usluge za djecu i roditelje, porodični saradnik, dnevni boravci za djecu u riziku itd. Ove usluge tek treba planski i sistematski razvijati na bazi ispitanih potreba. Ipak, uvijek ima djece koja iz različitih razloga žive bez roditeljskog staranja i država je dužna da brine o njihovoj zaštiti. Dijete bez roditeljskog staranja ima pravo na posebnu zaštitu i pomoć države, koja podrazumijeva smještanje u hraniteljsku porodicu, usvajanje, a u izuzetnom slučaju smještanje u odgovarajuću instituciju za brigu o djeci.⁵ Takođe, u *Strategiji* je navedeno da u Crnoj Gori trenutno postoji 18 dnevnih boravaka/centara za djecu i mlade (do 27 godina). Problem je što su korisnici dnevnog boravka osobe vrlo različitih uzrasta (od tri do 27 godina), koje imaju potpuno različite potrebe i

² *Socijalna zaštita u Crnoj Gori - Situaciona analiza*, World Bank Group, UNICEF, Podgorica, 2022, dostupno na: <https://documents.worldbank.org/ru/publication/documents-reports/documentdetail/099165502132253671/p1762300b2f2dc0e08e6106b4986fa826d>

³ Radovanović A, Sokić D, Vujajić M, etc. *Brošura o nasilju nad ženama i djecom s invaliditetom i mehanizmima prepoznavanja i zaštite od nasilja*, UMHCG, Podgorica, 2020, dostupno na: <https://umhcg.com/publikacije/>

⁴ Vujajić M, *Crnogorski Alternativni izvještaj o sprovođenju Konvencije Ujedinjenih Nacija o pravima osoba s invaliditetom u Crnoj Gori*, UMHCG, Podgorica, 2017, dostupno na: <https://umhcg.com/publikacije/>

⁵ *Ibid*, str. 30.

interesovanja. Uprkos usvojenoj politici razvoja hraniteljstva koja podrazumijeva intenzivnu i dodatnu podršku namijenjenu djeci sa smetnjama u razvoju, njena primjena je tek u začetku.

Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine navodi da je potrebno obezbijediti pravedan pristup kvalitetnom obrazovanju za sve i na svim nivoima, kao i zdravstvenoj i socijalnoj zaštiti, kreirajući tako uslove da sva djeca i ljudi u Crnoj Gori mogu da ostvare svoj potencijal na dostojanstven i ravnopravan način i u zdravom okruženju.⁶

Konvencija UN o pravima djeteta propisuje univerzalne standarde koji osiguravaju zaštitu djeteta od svih oblika diskriminacije ili kažnjavanja, te poštovanje i afirmaciju prava djeteta bez diskriminacije po bilo kom osnovu.

Komitet za prava djeteta UN-a pozdravlja napore države potpisnice u reformi sistema socijalne i dječje zaštite, jačanju pravnog okvira za alternativnu brigu i promovisanju deinstucionalizacije, što je dovelo do značajnog smanjenja broja djece koja žive u institucijama za zbrinjavanje, da nema djece mlađe od 3 godine života u ustanovama, kao i povećanje broja djece u hraniteljskim porodicama.

Bez obzira na to, Komitet je i dalje zabrinut zbog:

- (a) broja djece koja još uvijek živi u institucionalnoj zaštiti i činjenice da djeca iz najnepovoljnijih ili marginalizovanih grupa i dalje imaju visok rizik od razdvajanja od porodice i institucionalizacije;
  - (b) ograničenih kapaciteta za sprovođenje reformi deinstucionalizacije, praćenja i nadgledanja statusa i uslova djece smještenih u sistem alternativnog zbrinjavanja, kao i osiguranje održivosti napretka postignutog u deinstucionalizaciji;
  - (c) nedostatka funkcionalnog sistema za licenciranje pružalaca usluga i akreditaciju programa u oblasti socijalne i dječje zaštite i nedovoljnu podršku i obuku socijalnih radnika i osoblja u institucijama za alternativnu brigu;
  - (d) neadekvatne finansijske i psihološke podrške hraniteljskim porodicama, što je u nekim slučajevima dovelo do prekida hraniteljstva;
  - (e) nedovoljnih podataka o statusu djece, uključujući obrazovanje, zdravlje i dobrobit, dok su dok su pod zaštitom i nakon njihovog odlaska;
  - (f) odredbi u Zakonu o socijalnoj i dječjoj zaštiti koji još uvijek omogućavaju institucionalizaciju djece mlađe od tri godine.⁷
- Takođe, Komitet konstatuje zabrinutost zbog nedostatka efikasne jednake zaštite djece sa smetnjama u razvoju koja se i dalje suočavaju s različitim oblicima diskriminacije i nedovoljno razvijenim uslugama za podršku za život u zajednici.

Imajući u vidu sve gore navedeno, Crna Gora ima zadatak da kontinuirano i sistemski radi na poboljšanju položaja djece i mladih, kao i njihovih porodica, pruža im podršku u kritiznim situacijama i prevenira mogućnost njihovog nastanka.

⁶ Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine, Ministarstvo održivog razvoja i turizma, Podgorica, 2016, str. 162, dostupno na: <https://www.gov.me/en/documents/57dc487e-097d-41d2-8f65-7827a19a1f5a>

⁷ *Preporuke Komiteta za prava djeteta UN-a*, Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Podgorica 2018, dostupno na: <https://www.ombudsman.co.me/img-publications/24/final-preporuke-komiteta2018.pdf>

Podaci (analize, studije, statistički izvještaji, itd.) koji pojašnjavaju navedeni problem	Izvor(i) podataka
<ol style="list-style-type: none"> 1. Statistički podaci centara za socijalni rad po godinama 2. Socijalna zaštita u Crnoj Gori - Situaciona analiza, World Bank Group, UNICEF, Podgorica, 2022. 3. Brošura o nasilju nad ženama i djecom s invaliditetom i mehanizmima prepoznavanja i zaštite od nasilja, UMHCG, Podgorica, 2020. 4. Crnogorski Alternativni izvještaj o sprovođenju Konvencije Ujedinjenih Nacija o pravima osoba s invaliditetom u Crnoj Gori, UMHCG, Podgorica, 2017. 5. Statistički podaci Ministarstva rada i socijalnog staranja 6. Strategija za ostvarivanje prava djeteta 2019-2023, Ministarstvo rada i socijalnog staranja Crne Gore, UNICEF, Podgorica, 2019. 7. Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine, Ministarstvo održivog razvoja i turizma, Podgorica, 2016. 8. Preporuke Komiteta za prava djeteta UN-a, Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Podgorica 2018. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. SWIS sistem (socijalni karton) Ministarstva rada i socijalnog staranja koji generiše podatke centara za socijalni rad o broju djece i mladih žrtava porodičnog nasilja po raznim osnovama, kao i podaci dobijeni od MUP-a. 2. UNICEF, dostupno na: https://documents.worldbank.org/len/publication/documents-reports/documentdetail/099165502132353671/p1762300b2f2dc0ee08e6106b4986fa926d 3. UMHCG, dostupno na: https://umhcg.com/publikacije/ 4. UMHCG, dostupno na: https://umhcg.com/publikacije/ 5. Direktorat za socijalno staranje i dječju zaštitu, 6. UNICEF, dostupno na: https://www.unicef.org/montenegro/media/11016/file/MNE-media-MNEpublication330.pdf 7. Vlada Crne Gore, dostupno na: https://www.gov.me/en/documents/67dc487e-097d-41d2-8fd5-7827a19a1f5a 8. Zaštitnik ljudskih prava i sloboda, dostupno na: https://www.ombudsman.co.me/img-publications/24/final-preporuke-komiteta2018.pdf

1.2. Navesti ključne strateško-planske dokumente odnosno propise koji prepoznaju važnost problema identifikovanih pod tačkom 2.1., kao i specifične mjere/djelove tih dokumenata koji su u vezi s identifikovanim problemima.

Naziv strateškog/planskog dokumenta/propisa	Naziv poglavlja/mjere/aktivnosti
<p>1. Strategija za ostvarivanje prava djeteta 2019.-2023. Ministarstvo rada i socijalnog staranja Cme Gore, UNICEF, Podgorica, 2019, str. 10, dostupno na: https://www.unicef.org/montenegro/media/11016/file/MNE-media-MNEpublication330.pdf</p> <p>2. Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine, Ministarstvo održivog razvoja i turizma, Podgorica, 2016, dostupno na: https://www.gov.me/en/documents/67dc487e-097d-41d2-8fd5-7827a19a1f5a</p> <p>3. Konvencija UN o pravima djeteta</p> <p>4. Preporuke Komiteta za prava djeteta UN-a, Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Podgorica 2018, dostupno na: https://www.ombudsman.co.me/img-publications/24/final-preporuke-komiteta2018.pdf</p>	<p>1. Specifični strateški cilj 2: Pobojšati dostupnost i kvalitet socijalne, zdravstvene zaštite i obrazovanja za svu djecu Specifični strateški cilj 3: Sprječiti sve oblike nasilja nad djecom i pobojšati ostvarivanje posebnih mjera zaštite djece</p> <p>2. Prioritetna tema 4.1. Unapređenje stanja ljudskih resursa i jačanje socijalne inkluzije Prioritetna tema 4.2. Podrška vrijednostima, normama i obrascima ponašanja značajnim za održivost društva</p> <p>3. Cijela Konvencija, s akcentom na član 3, član 19, član 20, član 23</p> <p>4. F. Porodično okruženje i alternativno zbrinjavanje (članovi 5, 9-11, 18 (stavovi 1 i 2), 20-21, 25 i 27 (stav 4)), G. Invaliditet, osnovna zdravstvena i socijalna zaštita (član 6, 18 (stav 3), 23, 24, 26, 27 (stavovi 1-3) i 33)</p>

1.3. Obrazložiti na koji način nevladine organizacije mogu doprinijeti rješavanju problema identifikovanih pod tačkom 2.1., koje aktivnosti su prihvatljive za postizanje željenog rezultata, kako se planira praćenje i vrednovanje doprinosa rješavanju pomenutih problema. Navesti konkretne mjerljive pokazatelje/indikatora za praćenje doprinosa nevladinih organizacija rješavanju identifikovanih problema i izvore verifikacije učinjenog.

Opis načina doprinosa nevladinih organizacija u rješavanju problema	Konkretni mjerljivi pokazatelji doprinosa nevladinih organizacija	Izvor(i) podataka

<p>Nevladine organizacije putem projekata mogu doprinijeti boljem funkcionisanju porodica i pružiti doprinos prevenciji nasilja i zanemarivanja djece, kroz pružanje podrške u prevazlaženju traumatskih doživljaja koji su posljedica nasilja kako kod djece, tako i kod odraslih članova porodica, podrške u saniranju poremećenih porodičnih odnosa, u jačanju vještina komunikacije, s akcentom na poboljšanje roditeljskih vještina za nenasilno rješavanje konfliktnih situacija, kao i podrška u prevazilaženju problema koji su posljedica vršnjačkog nasilja/nasilja među djecom. U vezi s navedenim, aktivnosti projekata nevladinih organizacijama treba da obuhvate kako djecu s problemima u ponašanju i počinocima nasilja, tako i djecu žrtve nasilja, ali i njihove porodice.</p> <p>Ove aktivnosti nevladine organizacije mogu obavljati isključivo u saradnji s centrima za socijalni rad.</p> <p>Licencirane nevladine organizacije mogu pružati usluge za podršku za život u zajednici, kao i druge usluge predviđene Zakonom o socijalnoj i dječjoj zaštiti, uz ostvarivanje kontinuirane saradnje s Ministarstvom rada i socijalnog staranja i centrima za socijalni rad. Nevladine organizacije koje se nisu licencirale za određene usluge iste mogu steći ispunjavanjem propisanih kriterijuma.</p> <p>Putem projekata nevladine organizacije mogu vršiti: obuku za zaposlene u relevantnim institucijama u sistemu socijalne i dječje zaštite, a naročito u oblasti zaštite od nasilja nad ženama i</p>	<p>Doprinos nevladinih organizacija će se mjeriti definisanim indikatorima i ostvarenim rezultatima koji su planirani projektom.</p> <p>Mjerljivi indikatori verifikacije su:</p> <p>1. Aktivnosti pružanja usluga</p> <ul style="list-style-type: none"> - broj porodica kojima se pruža usluga (100 porodica) - broj djece koja su obuhvaćena uslugom (160 djece) - najmanje 35% učesnika sa sjevera Crne Gore <p>2. Edukativne aktivnosti</p> <ul style="list-style-type: none"> - broj stručnih radnika i drugih zaposlenih iz oblasti SDZ koji su obuhvaćeni edukacijama za pružanje usluga koje se odnose na zaštitu djece i mladih u sistemu socijalne i dječje zaštite (50 osoba) - broj nastavnog i drugog stručnog osoblja u predškolskim i školskim ustanovama o različitim vrstama nasilja među djecom i mladima, nasiljem u porodici, prevencijom nasilja i sličnim temama (50 osoba) - broj djece i mladih koji su obuhvaćeni obukama o različitim vrstama nasilja među djecom i mladima i sličnim temama (50 osoba); <p>3. Akreditovani programi obuka namijenjeni stručnim radnicima i drugim zaposlenima iz oblasti SDZ, kao i nastavnom i drugom stručnom osoblju iz predškolskih i školskih ustanova (u oblastima: nenasilne komunikacije, prevencije nasilja nad djecom i mladima, podrške</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kvartalni i završni izvještaji nevladinih organizacija koji se dostavljaju Ministarstvu rada i socijalnog staranja, o svim aktivnostima tokom realizacije projekata, njihova narativna i finansijska dokumentacija i prateći materijal; • Neposredna komunikacija sa predstavnicima nevladinih organizacija radi boljeg uvida i kvalitetnijeg izvještavanja o svim aktivnostima i rezultatima; • Informisanje od strane nevladinih organizacija i neposredno prisustvo predstavnika Ministarstva određenim događajima i radionicama koji spadaju u projektne aktivnosti nosilaca projekata; • Terenski monitoring nevladinih organizacijama koje realizuju projekte i programe u oblastima od javnog interesa iz nadležnosti Ministarstva rada i socijalnog staranja i drugi oblici monitoringa (medijske i druge promocije projektne aktivnosti). <p>Sve aktivnosti koje podrazumijevaju monitoring i evaluaciju projekata služe kao baza za buduće definisanje prioriteta problema, željenog stanja, kako bi se podržali i finansirali projekti nevladinih organizacije koje imaju kapacite da se bave ovom izuzetno složenom i osjetljivom oblašću, a na taj način budžetska sredstva raspodijelila na kvalitetan i odgovoran način.</p>
--	---	--

djecom, zaštiti djece-svedoka nasilja, alternativnoj njezi djece, posebnim potrebama djece lišenih porodičnog okruženja, edukaciju o različitim uslugama podrške, edukaciju za zaposlene u vrtićima i školama kako da prepoznaju nasilje i reaguju na nasilje nad djecom i sl.

porodicama djece i mladih sa smetnjama u razvoju, podrške djeci i mladima bez porodičnog staranja, podrške djeci i mladima iz jednoroditeljskih porodica, prevencije i /ili saniranja posljedica korišćenja psihoaktivnih supstanci i drugih oblika zavisnosti, prevaziženja predrasuda i stereotipa djece i mladih žtava nasilja i njihovih porodica, prevencije i /ili saniranja posljedica nasilja u institucijama za smještaj djece, itd.)

- broj realizovanih obuka (10 obuka)
- broj osoba koje su prošle kroz akreditovane programe obuka (100 osoba)

4. Psihološko savjetovanje/podrška za djecu, mlade i članove njihovih porodica koji su u kriznim situacijama

- broj osoba koje su koristile psihološku podršku (100 osoba)

5. Promotivne aktivnosti

- broj promotivnih aktivnosti – objave na društvenim mrežama, gostovanja u medijima i sl. (20 aktivnosti)

3. OSTVARIVANJE STRATEŠKIH CILJEVA

3.1. Navesti ključne strateške ciljeve iz sektorske nadležnosti čijem će ostvarenju u 2025. godini doprinijeti projekti i programi nevladinih organizacija.

<p>Strateški cilj(evi) čijem ostvarenju će doprinijeti javni konkurs za projekte i programe nevladinih organizacija u 2025. godini</p>	<p>Nacin na koji će javni konkurs za projekte i programe nevladinih organizacija doprinijeti ostvarenju strateških ciljeva (ukratko opisati)</p>
<p>Specifični strateški cilj 2: "Poboljšati dostupnost i kvalitet socijalne, zdravstvene zaštite i obrazovanja za svu djecu".</p>	<p>Projekti putem javnih konkursa doprinose poboljšanju dostupnosti i kvaliteta socijalne zaštite za djecu i mlade kroz: 1) razvoj usluga za podršku za život u zajednici namijenjenih djeci i mladima (dnevni boravak), 2) razvoj</p>

Specifični strateški cilj 3:
"Sprječiti sve oblike nasilja nad djecom i poboljšati ostvarivanje posebnih mjera zaštite djece"

savjetodavno-terapijskih i socijalno-edukativnih usluga (savjetovanje, terapija i SOS telefon), 3) razvoju inovativnih usluga koje nisu propisane zakonom, 4) razvoju kapaciteta pružalaca usluga čime se doprinosi prevenciji institucionalizacije i poboljšanju kvaliteta pružanja usluga iz oblasti socijalne i dječje zaštite.

Razvojem usluga namijenjenih porodicama jačaju se roditeljski kapaciteti i kompetencije te se time efikasno prevencira nasilje i zanemarivanje djece i utiče na stvaranje uslova za njihov optimalan rast i razvoj.

Putem projekata se unapređuje socijalna odgovornost i integrativni pristup koji omogućava podsticanje socijalne inkluzije kroz pružanje usluga socijalne i dječje zaštite u širem smislu, utiče na povećanje kvaliteta života, razvoju usluga za podršku djeci, mladima i porodici i unapređuje ukupan sistem kvaliteta usluga za djecu i mlade u skladu sa njihovim potrebama.

4. JAVNI KONKURSI ZA FINANSIRANJE PROJEKATA I PROGRAMA NVO - DOPRINOS OSTVARENJU STRATEŠKIH CILJEVA IZ SEKTORSKE NADLEŽNOSTI MINISTARSTVA

4.1. Navesti javne konkurse koji se predlažu za objavljivanje u 2025. godini u cilju doprinosa ostvarenju strateških ciljeva iz sektorske nadležnosti (iz tačke 3.1.), uz prijedlog potrebnih iznosa. Ukoliko postoji mogućnost preklapanja s javnim konkursima iz nacionalnih, sredstava EU ili drugih vanjskih fondova iz nadležnosti neke druge institucije, navesti s kojim organom je potrebno koordinirati oblasti finansiranja.

Naziv javnog konkursa	Iznos	Drugi donatori s kojima je potrebno koordinirati oblasti finansiranja
"Ujedinimo se za djecu, mlade i njihove porodice"	350.000€	

4.2. Navesti ko su predviđeni glavni korisnici projekata i programa koji će se finansirati putem javnog konkursa. Ukratko navesti glavna obilježja svake grupe korisnika, njihov broj i njihove potrebe na koje projekti i programi treba da odgovore u 2025. godini.

Opis glavnih grupa korisnika, njihov broj i potrebe

Očekivani broj korisnika koji bi trebao biti obuhvaćen projektima nevladinih organizacija je najmanje 560.

Direktne ciljine grupe su:

- djeca i mladi s problemima u ponašanju iz evidencija centara za socijalni rad;
- djeca i mladi počinioci nasilja iz evidencija centara za socijalni rad;
- djeca i mladi žrtve nasilja iz evidencija centara za socijalni rad;
- porodice djece i mladih s problemima u ponašanju, počiniocima nasilja i žrtvama nasilja;
- stručni radnici iz oblasti socijalne i dječje zaštite, nastavno i dugo stručno osoblje u predškolskim i školskim ustanovama.

Indirektne ciljine grupe su stručni radnici i drugi zaposleni iz oblasti socijalne i dječje zaštite, ustanove socijalne i dječje zaštite, škole, predškolske ustanove, lokalne zajednice, kao i društvo u cjelini.

U kriznim situacijama neophodno je djeci, mladima i njihovim porodicama pružiti adekvatnu podršku kako bi se smanjila potencijalna uznemirenost, strah i psihološka patnja koji mogu kratkoročno i dugoročno ugroziti njihovo fizičko i mentalno zdravlje, ali i kako bi se uspostavio osjećaj sigurnosti.

Djeca i mladi u stanju socijalne potrebe, tj. u **kriznim situacijama** se suočavaju sa različitim izazovima – siromaštvom, porodičnim problemima, različitim vrstama nasilja (porodično nasilje, vršnjačko/nasilje među djecom, sajber nasilje, itd). U takvim okolnostima je izuzetno važno kreirati sistemsku podršku koja bi se trebala sastojati od adekvatnih usluga, psihosocijalne podrške, edukacija i sl.

Porodice djece koje ispoljavaju probleme u ponašanju, vrše nasilje ili su žrtve nasilja, porodice u kojima se roditelji susrijeću sa smanjenom funkcionalnošću iz različitih razloga, porodice u kojima su roditelji ili djeca s invaliditetom i sl, takođe zahtijevaju poseban stručni tretman i pojačan napor države u rješavanju svih ovih izazova. Porodicama sa ovim tipom problema u funkcionisanju, potrebna je intenzivna stručna pomoć i podrška - savjetodavni rad na jačanju roditeljskih kompetencija, učenje životnih vještina potrebnih za adekvatnu brigu o djeci, stvaranje mreže podrške za porodicu na lokalnom nivou ostvarivanjem kontakata i saradnje sa zdravstvenim, obrazovnim i sportskim organizacijama, NVO sektorom i slično.

Stručni radnici i drugi zaposleni iz oblasti socijalne i dječje zaštite pružaju stručnu podršku i pomoć u prevenciji i prevazilaženju kriznih situacija, svako iz svoje nadležnosti. Takođe, **nastavno i drugo stručno osoblje** iz škola i predškolskih ustanova ima nezamjenjivu ulogu u vaspitanju i obrazovanju djece, što ih čini važnom ciljnom grupom koja mora imati posebna znanja i senzibilitet u radu sa djecom i mladima, naročito u okolnostima nasilja.

Ustanove socijalne i dječje zaštite, u skladu sa svojim nadležnostima, odlučuju o pravima iz oblasti socijalne i dječje zaštite, u skladu sa zakonom, zatim pružaju usluge podrške za život u zajednici, savjetodavno-terapijske i socijalno-edukativne usluge i usluge smještaja djetetu, mladom, odraslom i starom licu i obavljaju druge poslove u skladu sa zakonom.

U predškolskim i školskim ustanovama se ostvaruje vaspitanje i obrazovanje djece, vodi briga o djeci i pruža pomoć roditeljima u poboljšanju kvaliteta života porodice i djece.

Realizacijom projekata nevladinih organizacija će se doprinjeti jačanju **lokalnih zajednica** i razvoju usluga na lokalnom nivou, što će doprinjeti ukupnom procesu deinstitucionalizacije. U vezi s tim, ukupno dobiti ima i **društvo u cjelini** koje će postati inkluzivnije.

4.3. Navesti očekivani ukupni broj ugovorenih projekata, odnosno ugovora koji se planira zaključiti s nevladinim organizacijama na osnovu javnog konkursa.

Očekivani broj projekata koji se planira finansirati/broj ugovora koje se planira zaključiti s NVO	
"Ujedinimo se za djecu, mlade i njihove porodice"	20

4.4. Navesti najviši i najniži iznosi finansijske podrške koju će biti moguće ostvariti na osnovu pojedinačnog javnog konkursa navedenog u tački 4.1.

Naziv javnog konkursa: "Ujedinimo se za djecu, mlade i njihove porodice"	
Najniži iznos finansijske podrške koju će biti moguće ostvariti na osnovu javnog konkursa: 10.000 eura	Najviši iznos finansijske podrške koju će biti moguće ostvariti na osnovu javnog konkursa: 25.000 eura

NAPOMENA: stavom 4 člana 32ž Zakona o NVO, definisano je: **"Ukupan iznos sredstava koja se na osnovu javnog konkursa mogu dodijeliti nevladnoj organizaciji za finansiranje projekta, odnosno programa, ne može preći 20% od ukupno opredijeljenih sredstava koja se raspodjeljuju na osnovu tog konkursa."**

5. KONSULTACIJE SA ZAINTERESOVANIM NEVLADINIM ORGANIZACIJAMA

5.1. Navesti na koji način je u skladu sa važećim propisima obavljen proces konsultovanja NVO u procesu pripreme sektorske analize.

Metoda konsultacija (npr. web, email, konsultativni sastanak, itd.)	Datumi sprovedenih konsultacija	Naziv NVO koje su učestvovalе u konsultacijama

6. KAPACITETI ZA SPROVOĐENJE JAVNOG KONKURSA

6.1. Navesti broj službenika/ica i spoljnih saradnika koji će biti zaduženi za sprovođenje javnog konkursa i praćenje realizacije finansiranih projekata i programa nevladinih organizacija (uključujući najmanje jednu terensku posjetu, prilikom koje će se proveravati izvršavanje ugovornih obaveza, namjensko trošenje sredstava, te postizanje rezultata planiranih javnim konkursom i odobrenim projektom/programom).

Naziv javnog konkursa	Broj službenika/ica zaduženih za sprovođenje javnog konkursa i praćenje finansiranih projekata i programa nevladinih organizacija	Imena službenika/ica zaduženih za sprovođenje javnog konkursa i praćenje finansiranih projekata i programa nevladinih organizacija
"Ujedinimo se za djecu, mlade i njihove porodice"	3	Biljana Vučetić Mirela Murić Kaluđerović Milica Mardokić Sekulović

Ovjera ministarke:

<p>Naida Nišić Ime i prezime</p>	<p> Potpis</p>
--------------------------------------	---

